

Bal Arısı Coğrafi Irkları

H. Vasfi GENÇER

A. Ü. Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü
Ankara

BAL ARILARINDA IRK KAVRAMI

- ❖ Coğrafi dağılım
- ❖ Batı bal arısı (*Apis mellifera* L.) hayvanlar aleminin en başarılı türlerinden biridir.
- ❖ Batı bal arısı çok geniş bir coğrafyada evrilmiştir.
- ❖ Bunun sonucunda çok farklı coğrafi alanlarda farklı coğrafi ırklar ve ekotipler bulunmaktadır.

❖ Diğer çiftlik hayvanlarında çeşitli ırklar, uzun süren planlı ıslah programlarının ürünleridir.

❖ Oysa bal arısı ırkları insanların ekonomik tercihleri sonucu değil, özgün yaşam alanlarında doğal seleksiyon etkisi altında ortaya çıkmışlardır.

❖ Coğrafi ırklar doğal seleksiyon ürünüdürler. Bunun sonucu olarak;

❖ 1. Bal arılarında 'ırk' yerine 'coğrafi ırk' ya da 'doğal ırk' terimi geçerlidir.

❖ 2. Bal arısı coğrafi ırkları ıslah çalışmaları için ham materyallerdir.

Morfoloji ve Morfometri

- Coğrafi ırklar morfolojik (yapısal) özelliklerinin biyometrik yöntemler ile belirlenmesi sonucunda birbirlerinden ayırt edilebilirler.

- Morfolojik (yapısal) özellikler poligenler tarafından determine edilirler ve farklı çevre koşulları altında büyük değişim göstermezler.

- Morfolojik özellikleri etkileyen en önemli çevre faktörleri:
  - petek gözü büyüklüğü
  - mevsim
  - beslenme

- Batı bal arısı (*Apis mellifera* L.) içinde yer alan coğrafi ırklar morfolojik (yapısal) özelliklerinin biyometrik yöntemler ile analizi (morfometri) sonucunda sınıflandırılmışlardır.

- Bu sınıflandırmaya göre ayırt edilen 24 coğrafi ırk (alttür) 4 ana gruba (morfojenetik soy) dağılmaktadır. Coğrafi ırkların dağıldığı gruplar;

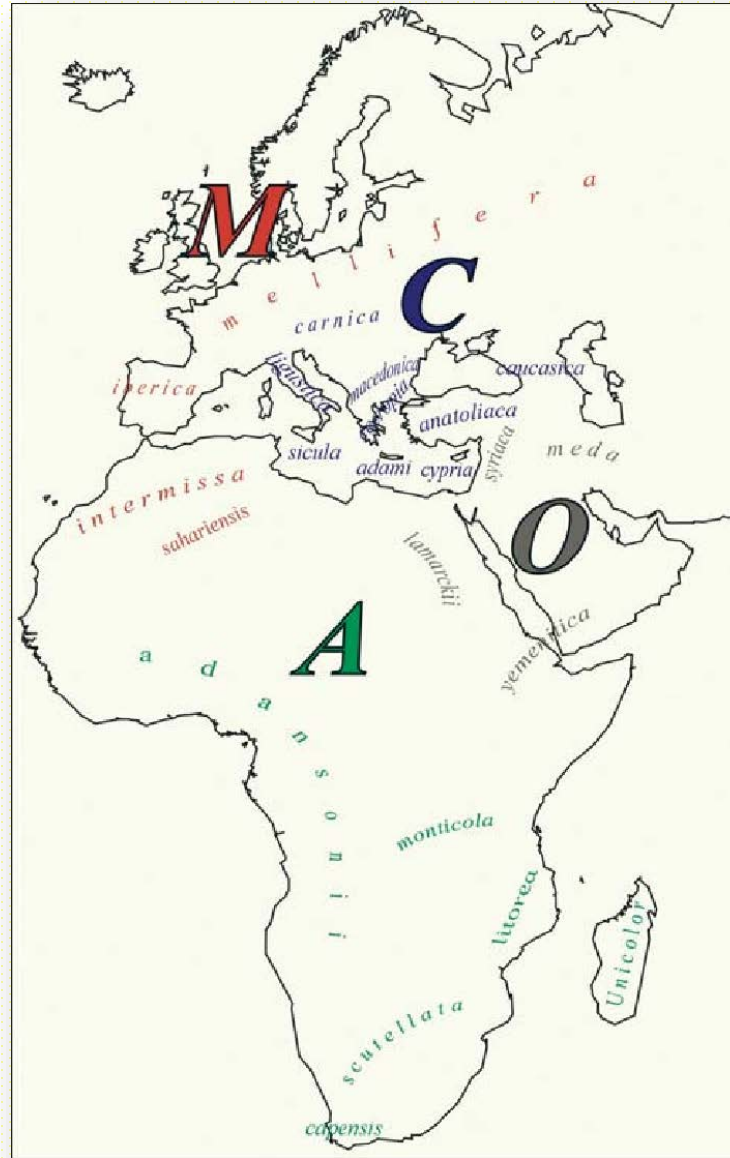
❖ I. Tropikal Afrika (A),

❖ II. Batı Akdeniz ve Kuzeybatı Avrupa (M),

❖ III. Orta Akdeniz ve Güneydoğu Avrupa (C)

❖ IV. Yakın Doğu (O)'dur.

- Coğrafi ırklar arasından **ekonomik ırk** olarak bilinenleri, **Avrupa Esmer**, **Karniyol**, **İtalyan** ve **Kafkas** arısıdır.

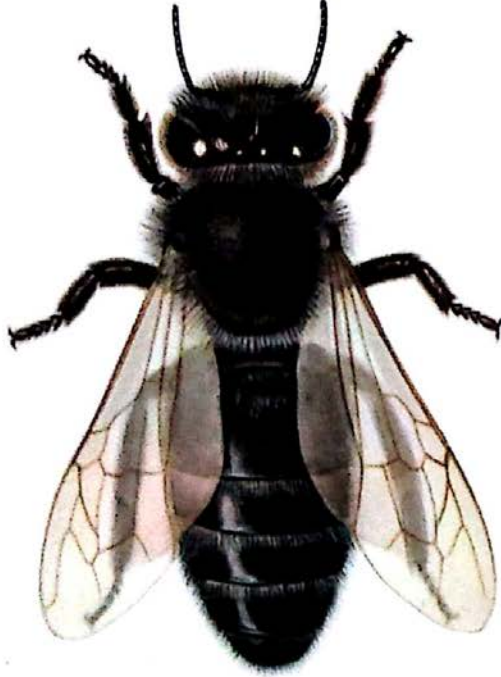

Coğrafi bal arısı ırkları ve sınıflandırıldıkları evrimsel dallar

Ekonomik Bal Arısı Irkları

THE THREE EUROPEAN RACES OF BEES

DARK BEE
Apis mellifera mellifera

ITALIAN BEE
Apis mellifera ligustica

CARNIOLAN BEE
Apis mellifera carnica

ARTIST—Gezeichnet von M. Wimmer, Vienna

Soldan sağa: Avrupa Esmer arısı (*A. m. mellifera*), İtalyan arısı (*A. m. ligustica*) ve Karniyol arısı (*A. m. carnica*)